

SANTA CIRGA i SANTA PONÇA (Manacor, Mall. 29, f-12; i Calvià, Mall. 31, c-10)

Ben mirat potser hauríem d'escriure *Santacirga* en un sol mot, puix que no tenim seguretat que vingui del nom d'un sant femení, i ni tan sols que, en última instància, sigui cap hagiònim.

Santacirga és el nom d'una antiga i gran possessió situada ran del camí de Manacor al seu port. Les cases estan construïdes damunt un poblat talaiòtic arruïnat, i arrasat, del qual sols resta un gran talaiot. És sabut l'antic lligam entre aquesta possessió i la pròcer família de mossèn Antoni Maria Alcover i Sureda.

Quant al nom de *Santa Ponça* el trobam a dos llocs de Mallorca; en el mateix terme de Manacor (29, h-12), no lluny de *Santacirga*; i a la costa de Calvià (31, c-10), famosa cala on desembarcà el rei En Jaume I l'any 1229, i nom també de la gran alqueria que hi ocupava una extensa zona litoral.

A la germana illa de Menorca hi ha una altra, antiga, gran i important alqueria, en el terme d'Alaior (7, h-5), del mateix nom de *Santa Ponça*: ja citada pels germans Ramis, Joan¹⁹ i Antoni,²⁰ a principis del segle XIX, que es fundaven en documentació dels segles XV i XVI.

Donam provisionalment com a una hipòtesi acceptable (si bé no provada) que el *Santa Ponça* de Manacor tenguí caràcter històricament independent del de Calvià. Sigui con vulgui, tenim, almenys, tres noms diferents —i probablement quatre— que presenten tots ells l'aparença de contenir un nom de sant femení, el qual, però, no consta en el santoral, ni tenim notícia que hagi existit mai, almenys com a sant femení.

Pel que fa al nom de *Santacirga*, un nom de persona CYRICUS o QUIRICUS està ben representat a tot l'Occident romànic: francès *Saint Cirq*, *Saint Cyr*, castellà *San Quirce*, *San Quílez*, i català *Sant Quirze*, *Sant Quiri*, *Sant Quirc*, etc.; però enlloc no es coneix un femení *CYRICA ni *QUIRICA. I tampoc, així com PONTIUS i els seus descendents romànics són tan coneguts (català *Ponç*, castellà *Ponce*, etc.) així tampoc hi ha notícia d'una santa que es digués PONTIA 'Ponça'.

No sols aquest argument, sinó totes les informacions que tenim d'aquests noms donen peu a la sospita que es tracta de noms mossàrabs, i que per tant hi ha en llur història fonètica detalls que en una evolució purament catalana serien anòmals.

La nostra sospita és que aquesta aparença femenina ve precisament d'una d'aquestes anomalies.

Suposem que SANTUS CYRICUS vagi donar *Santcirgo*, i que aquest va

19. Joan RAMIS I RAMIS, *Alquerias...*, p. 19.

20. Antoni RAMIS I RAMIS, *Noticias...*, fasc. IV (1829).